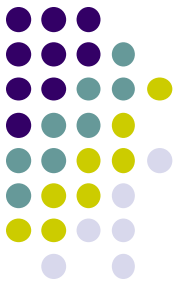

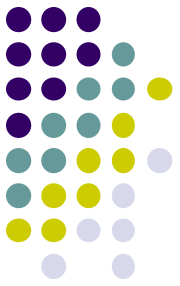
Ik wil weten waar ik aan toe ben (Mondzorg en autisme)

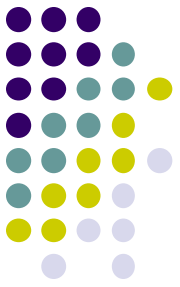
Breukelen, 30/31 augustus 2019
Henk Algra,
orthopedagoog SBT
algra.werk@gmail.com

Kennismaking op CBT:

letterlijk taalbegrip bij patiënt

Bestaat autisme eigenlijk wel?

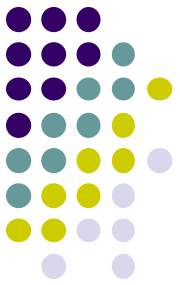

“Iedereen is wel een beetje autistisch”

“Vooral mannen zijn autistisch”

“De helft van mijn klas is autistisch”

Wat is autisme? (DSM IV)

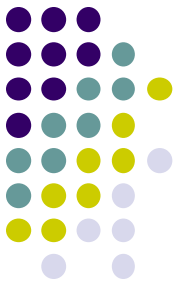
Veel verwarring

Tal van omschrijvingen.

Méér dan een contactstoornis

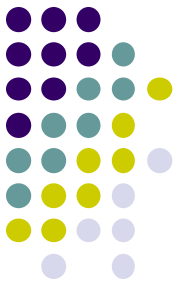
Autisme beïnvloedt totale persoon (=pervasief)

Vandaag: er komt (te) veel informatie binnen
en daardoor wordt het leven een chaos.

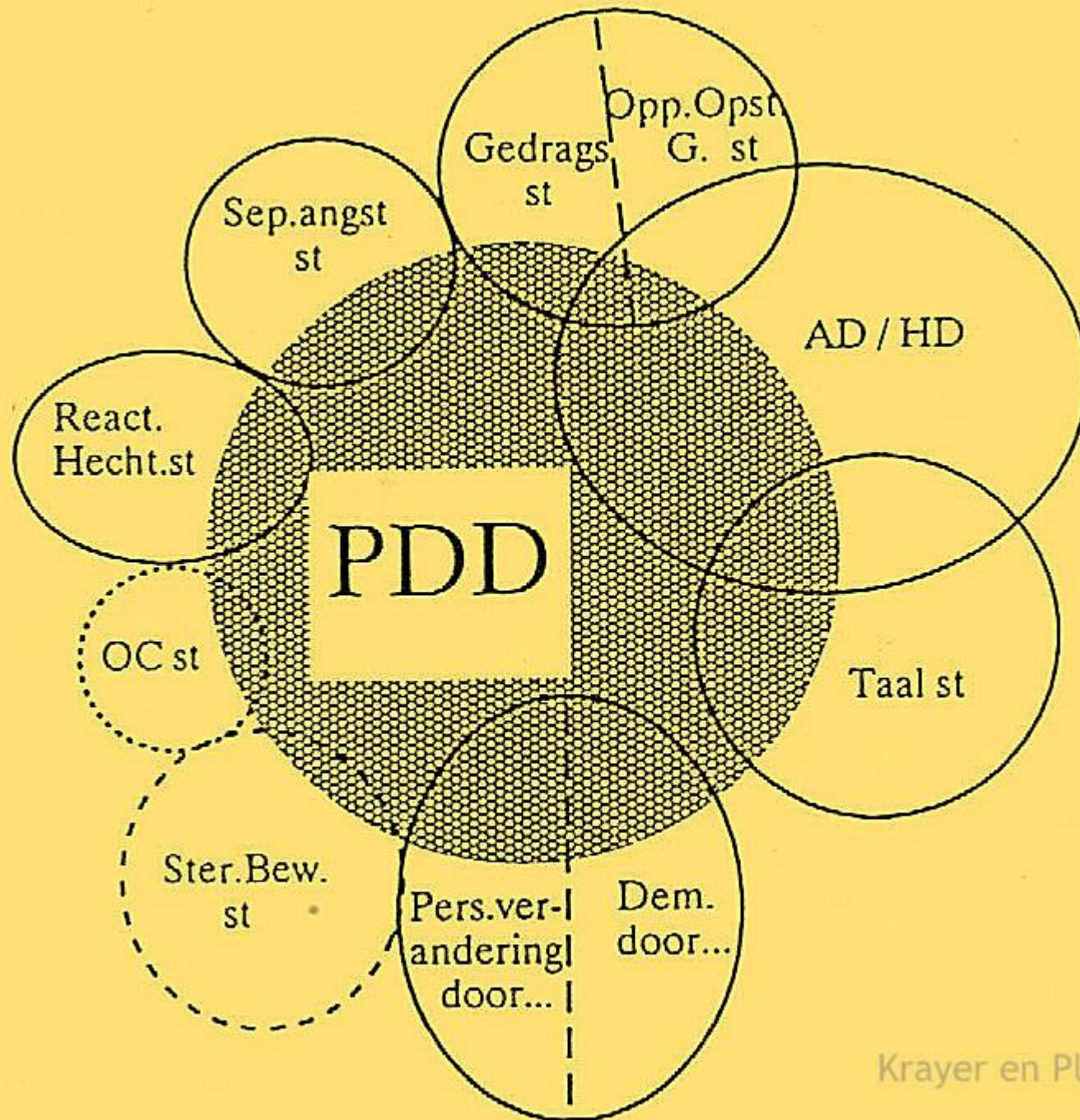
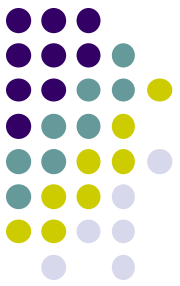
Kijk eens deze zaal rond...

- Wat zie je?
- Autisme: onvoldoende selectie, 'alles komt binnen' > daardoor fixatie op detail (= veiligheid). **Casus R als baby**
- **Martine Delfos:** versneld zintuiglijk waarnemen leidt tot verminderd contact

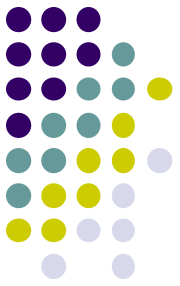

Veel indrukken...

- Waar moet je op letten?
- Wij komen de tandartskamer binnen en weten waar we op moeten letten
- Mensen met autisme zien alles: de stopcontacten, de kleur schoenen van de assistente, het aantal 'tegels' in het plafond
- Vgl tekening tandartskamer Amarant, Tilburg

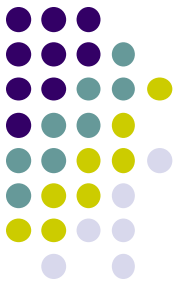
Orkest zonder dirigent

Psychiater **Utta Frith**:
mensen met autisme
zijn als een orkest
zonder dirigent. De
muziek speelt, maar
de leiding is afwezig'
(**'zelf'**) >

CHAOS!

Reizen zonder tomtom

“Weet u ook waar ik ben?”

Gevangen gezet

Wat gebeurt er dan met je?

- * Afhankelijkheid > stress > hechten aan patronen
- * Onvoorspelbaarheid maakt extra angstig

Chaos: dus denk aan de W-vragen!

Wie?
Wat?
Waar?

Wanneer?

Tot wanneer? Of: Hoe?

Methodiek: Geef me de Vijf

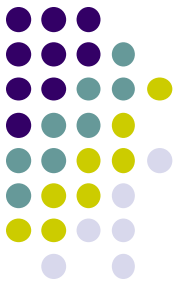

Verwarring: autisme is een breed **spectrum** aan stoornissen

- Van ernstig verstandelijk beperkt tot **zeer intelligent** (A. Einstein, T. Grandin, O. Sacks)
- Van niet-sprekend tot zeer veel sprekend met soms goed taalgebruik (**Kees Momma**)
- Van veel op zichzelf zijn tot niet alleen kunnen zijn
- Met bijzondere motoriek en bewegingen, maar ook soms nauwelijks opvallend
- Van geen oogcontact tot teveel oogcontact

Twee maal intake patiënt met matige/ernstige VB en ASS

● Jeannette

- Kijkt naar tandarts en gaat meteen naar stoel
- Angstige huilgeluiden
- “Alléén kijken?!?!”
- Communicatiemiddelen (timetimer, picto's) ‘werken niet’
- Wil zo snel mogelijk weg

ZOEK DE VERSCHILLEN!

● Daniël

- Loopt rondjes door de kamer, ‘scant’
- Tikt alles aan
- Komt steeds dichterbij tandarts
- Snapt niet hoe hij in de stoel moet gaan zitten
- Vertragen geeft rust

ZOEK DE VERSCHILLEN!

Casus Lodewijk

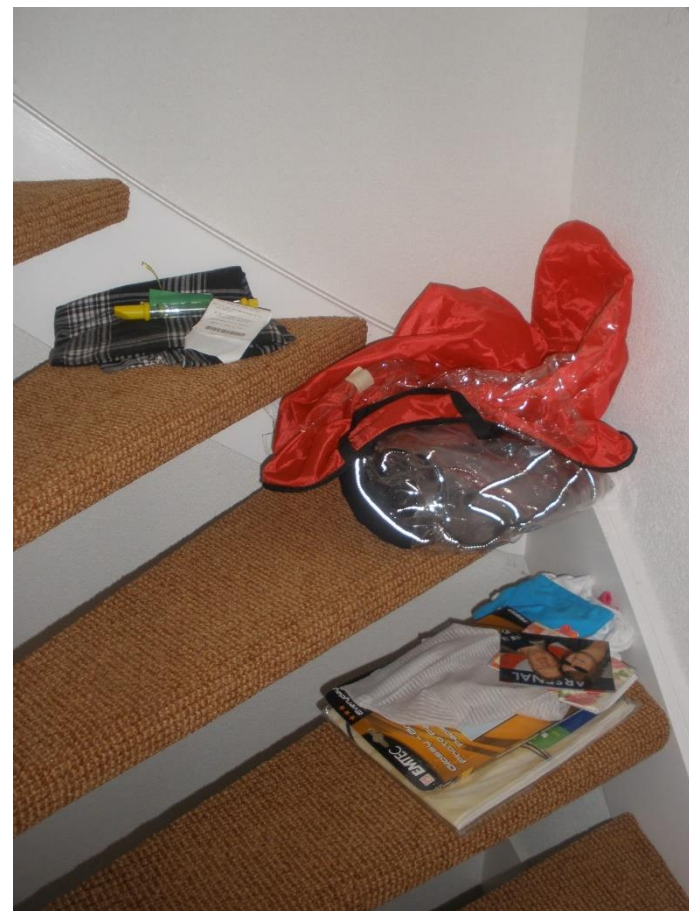

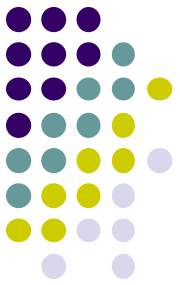
- Technische Universiteit
- Acht jaar niet naar de tandarts geweest
- Hoog IQ > veel piekeren (piekerstoornis)
- Weinig vertrouwen (zelf uit willen zoeken)
- Overal een uitzondering achter zoeken
- Weigert verdoving (is gif!)
- Wil eerst uitzoeken wat de werkzame stof is
- Wat de risico's zijn
- Na acht bezoeken nog steeds niet behandeld

Intermezzo: verschil m/v?

- **Simon Baron Cohen:** autisme is de prijs die de man betaalt voor zijn hang naar feiten en techniek >
- Dus: zijn mannen autistisch?
Recent onderzoek: m/v even vaak, vorm verschilt
- **Martine Delfos** >
Voorbeeld: trapleggen...

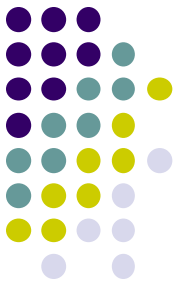

**Weten jullie
het al?**

**Haha nee,
vertel!**

Zucht..

Max komt bij de tandarts

- Max, vier jaar, intelligent
 - Wil alles weten ('hoe oud is de tandarts?')
 - Moeder heeft hem met plaatjes en verhalen voorbereid op het eerste bezoek
 - Wachtkamer: Max wil weten waar 'de stoel' staat
 - Deur gaat open, tandarts verschijnt, en dan...
-
- Hoe doe je de intake?
 - (inclusief met/zonder patiënt)

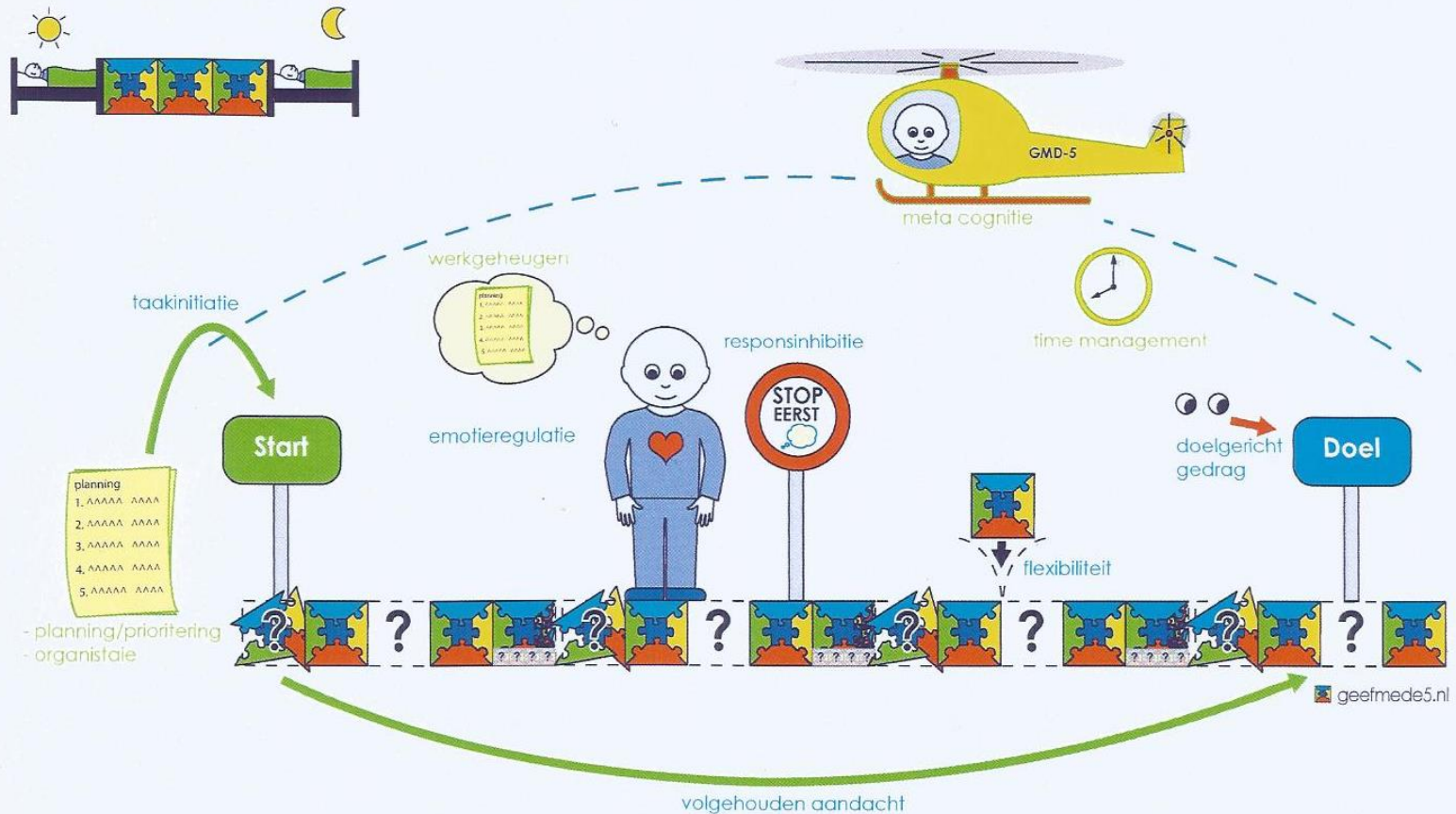

Executieve functies

- Kookles voor pubers...
- Maar ook lastig voor ouders...
- Wanneer beginnen?
- Wat komt eerst?
- Volgehouden aandacht
- Nodig: een Marie Kondo voor het hoofd

Gedrag

- taakinitiatie
- emotieregulatie
- volgehouden aandacht
- responsinhibitie
- flexibiliteit
- doelgericht gedrag

Cognitie

- planning/ prioritering
- organisatie
- werkgeheugen
- timemanagement
- metacognitie

Goed je tanden poetsen!

- Marleen
- 22 jaar
- VMBO
- Autisme
- Psychose gehad
- Blijkt niet (meer) goed haar tanden te kunnen poetsen
- Niet elektrisch poetsen (slecht voor het milieu)
- Wat kan er aan de hand zijn?

Boven kant binnen
kant?

Voor of na het
douchen?

Hoe laat??

Welke
tandenborstel???

Bovenkant
buitenkant?

Hoeverveel tandpasta?

Wie?

Welke houding

Voortanden poetsen?

Welke ruimte?

Welke
tandpasta??

Hoe vaak spoelen??

Beneden binnenkant?

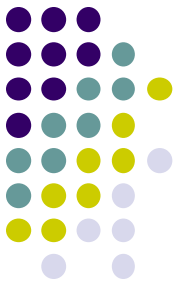
In je
pyjama??

Hoe lang?

Hoever moet je mond
open??

Hoe vaak??

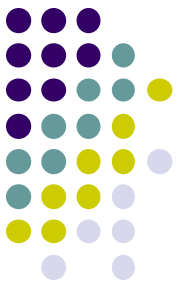
Wat werkte bij Marleen?

- Oplossingsgericht werken

“Hé, dat herken ik, net als bij de planten...”

- Model-leren (vergelijk Goldstein-methode)
- Zien van de opdracht (niet zien = vergeten)
- Samen poetsen
- Poetskaart
- In de dagelijkse situatie

Details: wat valt op?

Zoeken

Zoeken

Vorige

Volgende

AUTISME EN MONDZORG

Informatie en tips voor mondzorgverleners

DELEN

folder_auti....pdf

[Bestanden toevoegen](#)

Mensen uitnodigen

Koppeling ophalen

Verzenden als bijlage

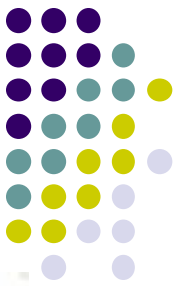

Les 1: De tijd

- Tijd is voor mensen met autisme moeilijk te bevatten
- Wanneer en tot Wanneer? Probeer de tijd voorspelbaar en beheersbaar te maken. Gebruik geen vaagtaal ('even wachten', 'bijna klaar', straks')
- De magie van het tellen
- Tellen helpt vaak,
- Tanden tellen als ritueel
- Vijf tellen om de tijd aan te geven

“Boven verder poetsen”

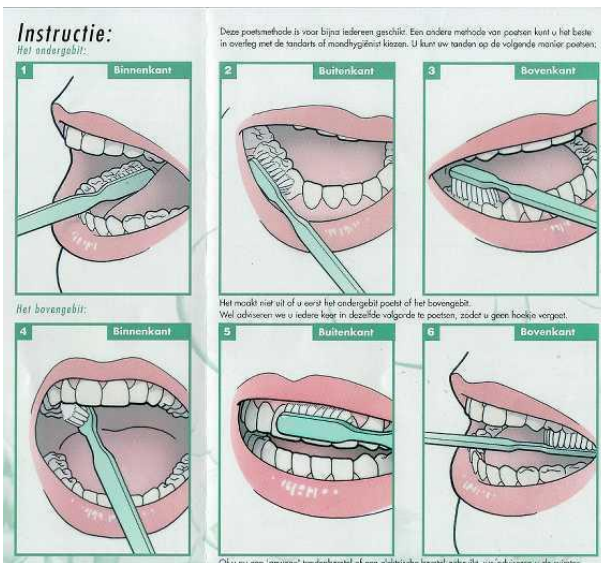
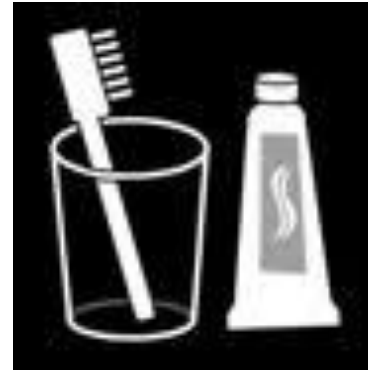
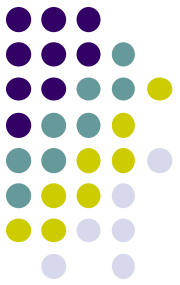

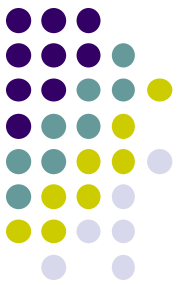
Les 2: Laat **zien** wat je bedoelt

- Tell-Stop-**SHOW**-stop-Feel-stop-Do
- Mensen met **autisme**, **LVB** en **ouderen** hebben meer baat bij een **visuele instructie**, dan bij een verbale instructie. Wat ze **zien** onthouden ze veel beter dan wat ze **horen**.
- Maar wat ze horen moet ook erg concreet zijn. “We gaan vijf tellen poetsen...” En dan? “En dan weer vijf tellen...”
- Maak gebruik van een **whiteboard**
- Of gebruik de **timetimer**.

Visualiseren

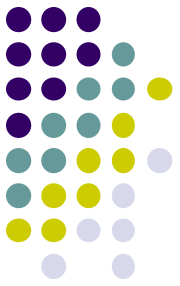

OPT

- > Filmpje laten zien in de behandelkamer
- > Daarna naar boven
- > Johan ziet apparaat: **‘het klopt!’**
(mensen met autisme hebben vaak een ‘fotografisch geheugen’)
- Gaat in het apparaat staan: tot tien tellen
- Begeleiding zegt: bijna klaar! Stapt uit apparaat (...)

www.sbt.nl

- Fotoserie SBT
- Video Berry (autisme en auditieve beperking)
- www.autismevriendelijketandheelkunde.nl

➤ Eén detail dat niet klopt kan leiden tot een blokkade!
(Nieuwe bril, ander schilderij, haarkleur).

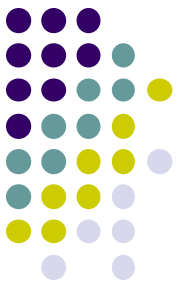

Les 3: zorg voor overzicht

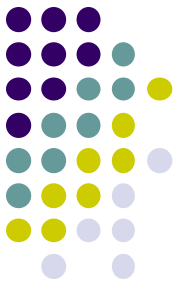
- In het hoofd van mensen met autisme is het een chaos, dus wij moeten zorgen voor overzicht!
- Een **vóóraf** opgeruimde behandelkamer
- **Vóóraf** je instrumenten klaar leggen
- Eén persoon in gesprek (behandelaar)
- Liever geen radio
- Telefoon uit
- Voorspelbare behandelaar
- Eén ding tegelijk!

Detailwaarneming (zoek Wally)

Casus Rosa

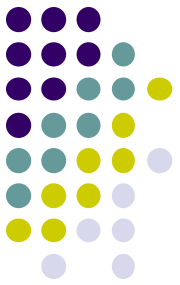
Bedenk de
overgangen vanuit
de auto via de
wachtkamer naar de
stoel

Les 4: houd rekening met andere werking van de zintuigen

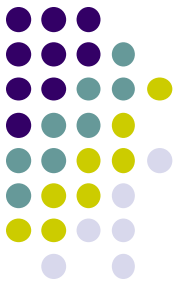
- We moeten veel meer weten over de zintuigen!
(SMI-onderzoek, Bogdashina)
- **Overgevoeligheid** (*hypersensitiviteit*) en:
- **Ondergevoeligheid** (*hyposensitiviteit*)

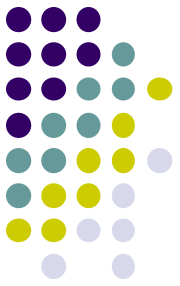
Zintuigen (2)

- Overgevoeligheid voor:
 - Geluid (boor, maar ook TL-balk, airco)
 - Visuele indrukken (lamp)
 - Tactiele informatie (smaak, structuur)
 - Evenwicht (stoel naar ‘beneden’)
 - “Vieze smaak is vergif...”

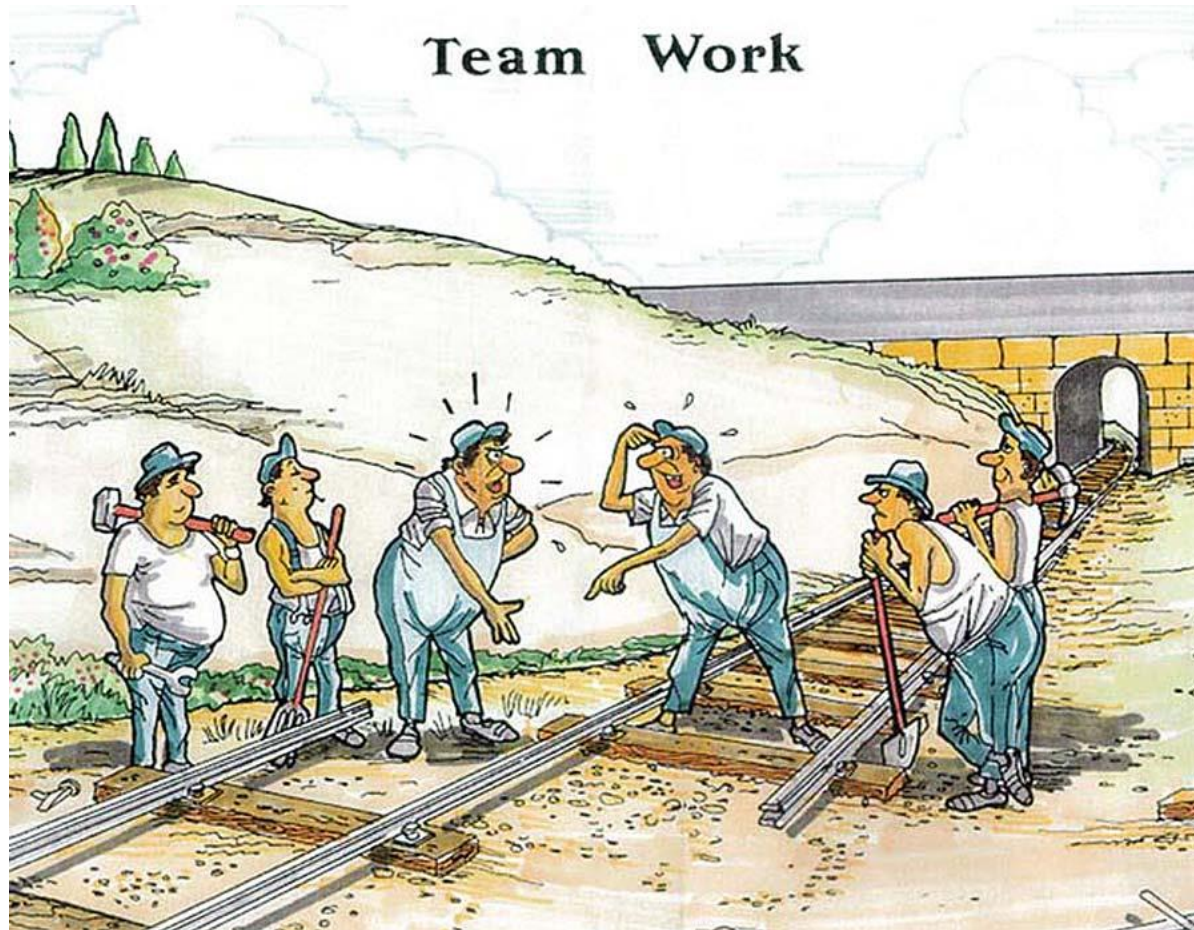
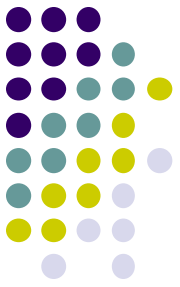
Les 5: Bij wie hoor ik thuis?

Bij wie hoor ik als ik bij de preventieassistent, mondhygiënist, tandarts ben?

Wees duidelijk over de vraag wie de regie heeft: in principe is dat de behandelaar!

Samengevat

- 1. Maak de tijd voorspelbaar
- 2. Gebruik concrete taal
- 3. Laat zien wat je bedoelt
- 4. Zorg voor overzicht ('prikkelreductie')
- 5. Eén ding tegelijk
- 6. Doseer de informatie
- 7. Verlaag je tempo
- 8. Houd rekening met overgangen
- 9. Breng het zintuiglijk profiel in kaart
- 10. Wees duidelijk wie de leiding heeft

Werkgroep autismevriendelijke mondzorg

- www.autismevriendelijkemondzorg.nl